

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie 14.05.2025 nr 8-1/25/2170;
HTM/25-0525/-1K
Meie 05.06.2025 nr 1.1-11/2330-2

Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise seadus

Austatud haridus- ja teadusminister

Rahandusministeerium koostööstab õppetoetuste ja õppelaenu seaduse muutmise seaduse
eelno (edaspidi *eelno*) järgmiste märkustega.

1. Eelno § 1 punktiga 1 täiendatavas õppetoetuste ja õppelaenu seaduse (edaspidi *ÕÕS*)
§ 5 lõikes 8¹ peaks vajaduspõhine õppetoetus olema ainsuses. Lisaks märgime
eelnole lisatud rakendusakti kavandi kohta, et selles on mitmeid sätteid, mis on juba
seaduses reguleeritud ja mida seepärast ministri määruses kordama ei peaks.
2. Eelno § 1 punktiga 3 sätestatakse, et õppelaenu riigieelarvega kehtestatud
maksimaalmäära ulatuses antakse üks kord õppeaastas. Selle sättega seoses märgime
järgmist.
 - 2.1. Esiteks, seletuskirja kohaselt sõnastatakse lõige selliselt, et laenu on võimalik
taotleda õppeaastas korduvalt, sh erinevatest pankadest, kuid arvestama peab
sellega, et kokku on võimalik aastas õppelaenu võtta üksnes maksimaalmäära
ulatuses. Samas on võrreldes kehtiva sõnastusega asendatud ainult Vabariigi
Valitsus riigieelarvega, st õppelaenu andmise kordi muudetud pole, sh muudetava
sätte teises lauses, ja pakutud sõnastusest ei tulene, et laenu võiks taotleda
õppeaasta jooksul korduvalt. Kui mõte oli kehtestada, et laenuvõtjal võiks olla
võimalus otsustada, kas ta soovib võtta laenu maksimaalses summas või vähem,
teeme ettepaneku jätta välja sõnad „üks kord“.
 - 2.2. Teiseks, nagu märkisime oma tagasisides väljatöötamiskavatsusele, leiame, et
õppelaenu maksimaalmäära kehtestamise praegune kord võiks jääda muutmata.
Õppelaenu maksimaalmäära kehtestamisel tekstiparagrahvina iga-aastases
riigieelarves liigub otsustus riigikogu tasandile, mis ei ole otseselt vajalik. Samuti
ei ole see kooskõlas riigieelarve seaduse § 26 lõikega 1 ja § 28 lõikega 2, mille
kohaselt kajastatakse riigieelarves (riigieelarve seaduses) vahendid, mida riik
eelarveaastal plaanib koguda, saada toetusena, vahendada ja kasutada. Mõõname,
et sellega väheneks küll mõnevõrra valitsuse halduskoormus, kes ei peaks teemat
eraldi arutama, kuid kui peaks tekkima vajadus summat kiireloomuliselt muuta, on

mõistlik jätta otsustus siiski täitevvõimu tasandile. Vastasel juhul peaks õppelaenu maksimaalmäära hakkama arvestama ka 4-aastases riigi eelarvestrateegiatsükliks.

Vastavalt tuleb muuta ka eelnõuga muudetava ÕÕS § 20 lõike 2 sõnastust.

3. Eelnõu § 1 punkti 5 kohaselt asendatakse ÕÕS § 16 lõike 6 kolmandas lauses sõna „kolm“ sõnadega „üks koma kaks“. Selle järgi on riigile kehtiva intressivahe määra arvestuse aluseks 6 kuu euribor + 1,2% aastas, mis on sama kui üliõpilasele kehtiv intressimäär.

Kui kommertsintressimäär on kõrgem kui viis protsenti aastas, tasub laenusaaaja krediitiasutusele riigi tagatud õppelaenult intresse viie protsendi ulatuses ning riik hüvitab pankadele tudengi makstava maksimaalse intressi ja tegeliku kommertsintressi intressivahe kehtiva korra järgi tegelikust kõrgemas määras, mida ka seletuskirjas selgitatakse.

Kuna riik garanteerib õppelaene 100% ning hüvitab pankadele seaduses sätestatud juhtudel põhisumma ja intressimaksed, on pankade jaoks tegemist riskivaba tootega. Laenu tagasimakseperioodi pikendamine suurendab pankade intressitulu, samas kui käenduse ja tagatise nõude kaotamine vähendab pankade halduskoormust ning õppelaenude väljastamisega seotud kulu.

Tegime eelnõu väljatöötamiskavatsust kooskõlastades ettepaneku ja leiame endiselt, et eelnevat arvesse võttes on õiglane, et juhul, kui kommertsintressimäär on kõrgem kui viis protsenti aastas, hüvitab riik pankadele tegeliku intressivahe kommertsintressimäära ja õppijale kehtiva maksimaalse intressimäära vahel ehk kataks selle osa, mis pangal jääb õppijalt saamata.

4. Eksitav on seletuskirja samas punktis märgitu, et riigi poolt pankadele hüvitatava intressivahe katmise arvestuse alused jäävad võrdluses kehtiva süsteemiga samaks. Riigile kehtiva intressivahe määra arvestuse aluseks on kehtivas seaduses 6 kuu euribor + 3% aastas. Kui riigile jääb kehtima praegune intressivahe määra hüvitamise alus, siis maksab riik muudatuse jõustudes pankadele 1,8% tegelikust intressivahest rohkem. Sellises sõnastuses annab seletuskiri võimaluse eelnõu § 1 punkti 5 mitmeti tõlgendamiseks, millega ei saa nõustuda.
5. Eelnõu § 1 punktiga 12 täiendatakse ÕÕS § 18 lõiget 4 selliselt, et õppelaenu tagasimaksmise tähtaja arvestus peatub ning laenusaajal ei teki intressi tasumise kohustust lisaks ajateenistusele ka asendusteenistuses viibimise ajaks. Seletuskirjas on märgitud, et muudatuse eesmärk on võrdsustada asendusteenistuse valinud noorte õiguseid ajateenistuses olevate noortega. Juhime tähelepanu, et ajateenijad ja asendusteenistuses olevad noored ei ole sissetulekute mõttes siiski võrdses olukorras, kuna ajateenijatel sisuliselt sel perioodil sissetulek puudub, asendusteenistujad saavad aga asendusteenistuse perioodil töötasu miinimumi (igal kuul). Palume säte selles valguses üle vaadata.
6. Seletuskirja kohaselt on õppelaenusüsteemi muudatuste eesmärk kujundada õppelaen õpilaste ja üliõpilaste jaoks paindlikumaks ning atraktiivsemaks, et võimaldada võrdsemat ligipääsu haridusele kõigis ühiskonnagruppides ning vähendada üliõpilaste töökoormust õpingute ajal ning pakkuda õppelaenuga alternatiivset võimalust, mille abil osaliselt katta hariduse omandamisega kaasnevad lisakulud. Selleks suurenevad oluliselt riigi riskid

õppelaenu summade suurendamise (intressikulude hüvitamine), eraisikust käendaja ja kinnisvaratagatise nõude kaotamise ning riigile üle tulevate võlgade näol.

Teeme ettepaneku täiendada eelnõu mõju järelhindamise läbiviimise kohustusega, et hinnata konkreetse aja jooksul, kas soovitud mõju on saavutatud ja riigile kaasnevate kohustuste suurendamine põhjendatud.

7. Seletuskirja punktis 7 on HTM üliõpilaste tasutava intressimäära ülempiiri langetamise ettepanekuna esitatud stsenaarium 4, eelnõu sõnastus lähtub stsenaariumist 5. Stsenaariumi 5 kohaselt jääb üliõpilase tasutava intressimäära ülempiir samale tasemele (5%), kommertsintressimäär langeb – varasema 6 kuu euribor + 3% asemel hakkaks kehtima 6 kuu euribor + 1,2%. Prognooside kohaselt peaks järgnevad kümme aastat 6 kuu euribor püsima alla 3%. Sellisel juhul eelnõuga kavandatav muudatus on riigile kasulik ning täiendavat intressivahe hüvitamise kulu kaasa ei too. Kulu tekib, kui 6 kuu euribor ületab 3,8%. Sellest tasemest on 6 kuu euribor olnud kõrgem perioodidel veebruar 2000 kuni september 2001, detsember 2006 kuni november 2008 ning juuni 2023 kuni mai 2024. Seletuskirjast ei selgu, miks HTMi ettepanek erineb eelnõus kasutatud stsenaariumist ning mis põhjustel ülejäänud stsenaariumid osutusid sobimatuks.
8. Riigile kaasnevad eelnõuga märkimisväärsed lisakulud (riigi otsesed kulud intressikulude hüvitamise näol, riigile üle tulevad tagatiseta laenud, laenuvõtjate arvu suurenemine, õppelaenude kustutamine suurema maksimaalmäära või pikema tagasimakse perioodi puhul) ja osaliselt on neid kirjeldatud seletuskirja punktis 7. Palun tuua seletuskirjas välja katteallikad, mille arvelt need kulud kaetakse.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

Katrin Luts 5885 1382
katrin.luts@fin.ee

Ave Schultz 5475 0840
ave.schultz@fin.ee

Agnes Peterson 5885 1301
Agnes.Peterson@fin.ee